

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE
Večna pot 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel: + 386 01 200 78 00 / fax: + 386 01 257 35 89

Poročevalska, prognostično diagnostična služba za gozdove
Gozdarski inštitut Slovenije in Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, BF
Večna pot 2
1000 Ljubljana

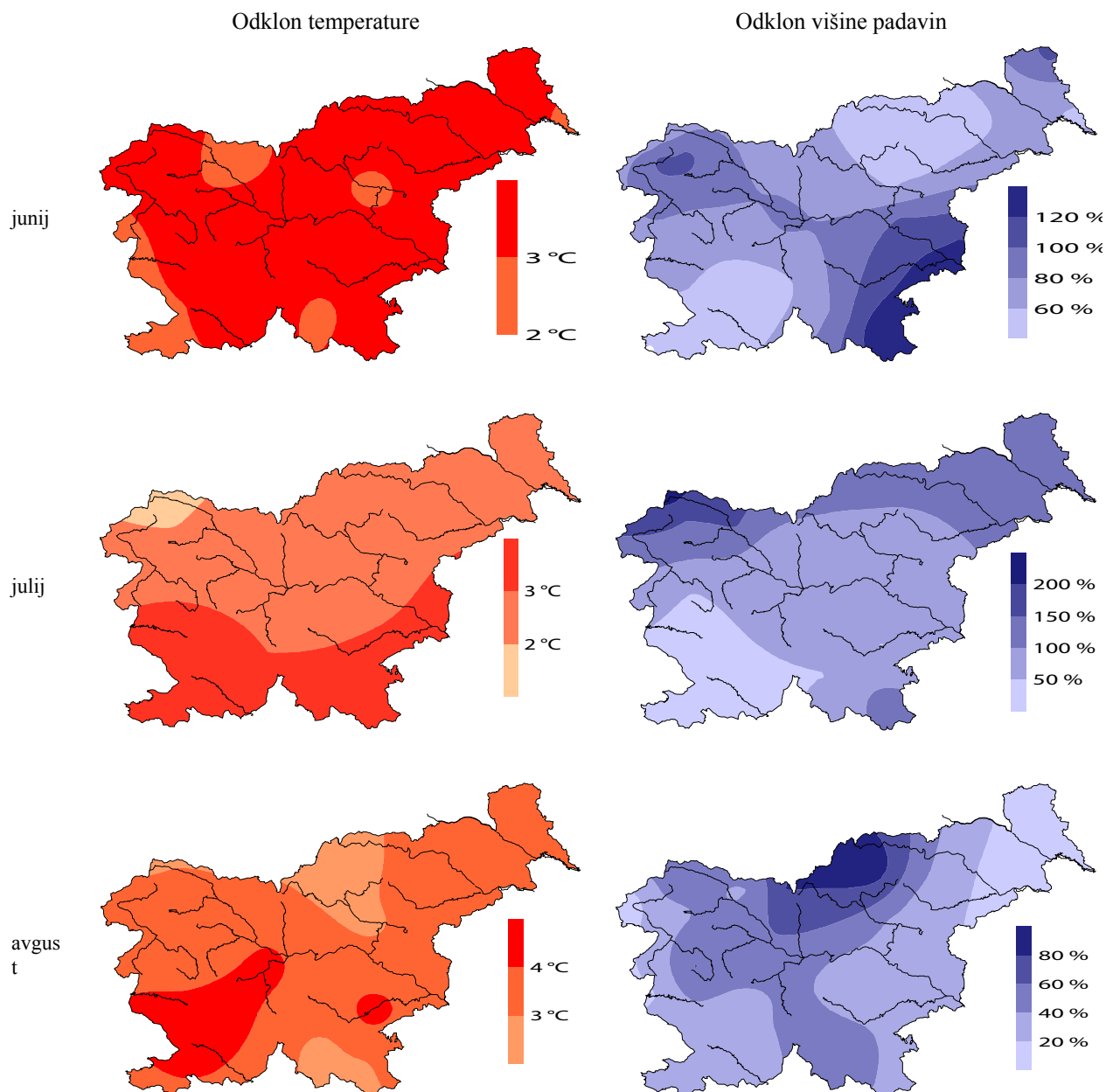
V Ljubljani, 6. 11. 2012
Dok. št.: _____

Zavod za gozdove Slovenije
Vse območne enote
Odsek za gojenje in varstvo gozdov

Splošno opozorilo o možnih vplivih suše v letu 2012 na gozdove

Slovenijo je letos prizadela huda poletna suša, ki se lahko primerja s sušo v letu 2003. Vroče in suho vreme se je začelo v mesecu juniju in se je nadaljevalo v julij in avgust. Junija je bila temperatura zraka nad dolgoletnim povprečjem obdobja 1961–1990. Odklon povprečne temperature je večinoma presegel 3 °C. Bolj vroče je bilo samo še leta 2003. V drugi polovici junija sta Slovenijo prizadela dva vročinska vala, drugi se je nadaljeval v julij. V juniju je padlo zadosti padavin v Beli krajini, Gorjancih, Krško-Brežiški kotlini, na območju Novega mesta in Kredarice. Najbolj so za dolgoletnim povprečjem zaostali na Obali, Koroškem, Pohorju, Velenju in na Kozjaku, kjer je padlo do 60 % padavin v primerjavi z dolgoletnim povprečjem (Cegnar, 2012a). V juliju se je vroče vreme nadaljevalo. Povprečna temperatura zraka v juliju se je na večjem delu države gibala 2–3 °C, na jugu države je celo presegla 3 °C nad povprečjem obdobja 1961–1990. Padavin je bilo v juliju manj kot običajno. Najmanj padavin je padlo na jugozahodu Slovenije, kjer je padlo samo do 50 % običajnih padavin, ob morju padlo samo 7 mm padavin. Dovolj padavin je bilo na severu države, severozahodu, severovzhodu in Beli krajini (Cegnar in Gorup, 2012). Vroče in sušno obdobje se je nadaljevalo tudi v avgustu (Cegnar, 2012b). Na jugozahodu in nekaterih južnih predelih države je bila povprečna mesečna temperatura za 4 °C višja od dolgoletnega povprečja. Visoke temperature je spremljala suša – na jugozahodu, zahodu in vzhodu Slovenije je bilo samo do 40 % padavin v primerjavi s povprečjem 1961–1990.

Iz meteoroloških podatkov je razvidno, da je letos poletna suša prizadela predvsem jugozahodni in severovzhodni del Slovenije. Zaradi tega je poškodovanost gozdov verjetno izredno velika. Vendar vse poškodbe še niso vidne, začele se bodo izražati komaj naslednje leto. Iz gozdnogospodarskega območja Sežana so nas obvestili, da je suša prizadela vse drevesne in grmovne vrste. Iz osrednje Slovenije in drugih območij prihajajo obvestila o osipu iglic smreke in prezgodnjem odmetavanju listov nekaterih listavcev. Sušno in vroče vreme so spremljali še številni gozdni požari. Na vseh območjih, kjer je primanjkovalo padavin, so drevesne in grmovne vrste doživele močan sušni stres.

Slika 1: Odklon povprečne temperature zraka in višine padavin po poletnih mesecih 2012 od povprečja 1961–1990 (Cegnar, 2012a, 2012b; Cegnar in Gorup, 2012)

Zaradi suše, ki jo je spremljala izredna visoka vročina pričakujemo, da se bodo ponovili dogodki, ki so sledili ekstremno suhemu in vročemu letu 2003. Naslednjo leto pričakujemo izbruh nekaterih škodljivcev. Trajanje gradacije bo odvisno od mnogih dejavnikov, npr. od podnebnih razmer v naslednjih letih, vrste škodljivca, prehranskih zmožnosti, mikrolokacije in drugih ekoloških dejavnikov. Pri vseh rastlinah, katerim je zaradi sušnega in vročinskega stresa padla vitalnost, se bodo z veliko verjetnostjo pojavili fakultativni paraziti. Pričakujemo obsežnejše poškodbe zaradi naslednjih škodljivcev:

- bela trohnoha korenin, *Armillaria* spp.,
- pooglenitev bukve, ki jo povzroča gliva *Biscogniauxia nummularia* (Bull.) Kuntze,
- sušenje črnega gabra, belega gabra, ruja, ostrolistnega javora in drugih drevesnih in grmovnih vrst, ki ga povzroča *Botryosphaeria dothidea* (Moug.) Ces. & De Not,
- sušica najmlajših borovih poganjkov (*Diplodia pinea* (Desm.) J. Kickx), predvsem črni in rdeči bor,

- pooglenitev hrastov (cer, puhasti hrast, črnika), ki jo povzroča gliva *Biscogniauxia mediterranea* (De Not.) Kuntze,
- bukov rak, rdeča sušica listavcev, *Nectria* spp. (*N. coccinea*, *N. ditissima*, *N. cinnabarina*),
- *Phytophthora* spp. (*P. citricola*, *P. cambivora*),
- smrekovi podlubniki, *Ips typographus* Linnaeus, *Pityogenes chalcographus* Linnaeus,
- jelovi podlubniki: ostrozobi jelov lubadar (*Pityokteines spinidens* Reitter), krivozobi jelov lubadar (*Pityokteines curvidens* Germar), zrnati jelov lubadar (*Cryphalus piceae* Ratzeburg),
- veliki borov strženar (*Tomicus piniperda* Linnaeus), mali borov strženar (*Tomicus minor* Hartig),
- bukov lestvičar, *Xyloterus domesticus* (Linnaeus, 1758),
- zeleni bukov krasnik, *Agrilus viridis* (Linnaeus, 1758),
- bukov rilčkar skakač, *Rhynchaenus fagi* (Linnaeus, 1758),
- bukova listna uš, *Phyllaphis fagi* (Linnaeus, 1767).

Pričakujemo povišano stopnjo intenzitete poškodb zaradi pooglenitve bukve, ki jo povzroča *B. nummularia*, ki je v običajnih razmerah neškodljiv endofit skorje, postane pa parazit, ko se pojavijo ustrezni pogoji: 2–3 °C višje povprečne mesečne temperature in daljša sušna obdobja (vsaj 6 mesecev manj kot 50 % padavin v primerjavi s 30 letnim povprečjem) ali pa samo višje temperature 4–5 °C (lahko je dovolj padavin) (Hendry in sod., 1998). V avgustu 2012 je bila povprečna mesečna temperatura višja za 4 °C in več na naslednjih meteoroloških postajah (Cegnar, 2012b): Bilje, Godnje, Postojna, Ljubljana, Novo mesto. Slednja območja so bila hkrati tudi pod močnim sušnim stresom, saj je zapadlo samo 17–37 % običajnih padavin. Zato predvidevamo, da bo na širših območjih teh meteoroloških postaj prišlo do večje poškodovanosti bukve zaradi pooglenitve bukve.

Treba je povečati aktivnosti iz varstva gozdov. Pozorno spremljamo stanje gozdov. S hitro sanitarno sečnjo moramo preprečevati še večje škode, ki bi nastale ob namnožitvi nekaterih škodljivcev. V primeru neznanih škodljivih organizmov, pošljite vzorce skupaj z Obvestilom o poškodbi drevja v Laboratorij za varstvo gozdov na Gozdarski inštitut Slovenije. Poškodbe, ki so vezane na posek drevja, beležimo v xTi, v katerih označimo poleg vrste sečnje, drevesne vrste še škodljiv dejavnik (ŠD). Poškodbe, ki niso vezane na posek, vpisujemo v obrazec iz Priloge 7 v Pravilniku o varstvu gozdov oz. od 1. januarja 2013 naprej v aplikaciji VG. V primeru močnejše poškodovanosti večjih površin gozdov (> 10 ha), poškodbe nemudoma sporočite vodji PPD službe na obrazcu Obvestilo o poškodbi drevja.

Ob najdbi poškodb se držimo Navodil za preprečevanje in zatiranje škodljivcev in bolezni gozdnega drevja v Sloveniji (2012). Za dodatna navodila je na voljo PPD služba.

Viri

- Cegnar T. 2012a. Podnebne razmere v juniju 2012. Naše okolje, 19 (6): 3–23
 Cegnar T. in Gorup T. 2012. Podnebne razmere v juliju 2012. Naše okolje, 19 (7): 3–22
 Cegnar T. 2012b. Podnebne razmere v avgustu 2012. Naše okolje, 19 (8): 3–23
 Hendry S.J., Lonsdale D., Boddy L. 1998. Strip-cankering of beech (*Fagus sylvatica*): Pathology and distribution of symptomatic trees. New Phytologist, 140, 3: 549–565

Sestavila:
 dr. Nikica Ogris

prof. dr. Dušan Jurc

V vednost:

- arhiv tu,
- knjižnica,
- Marija Kolšek, ZGS, Centralna enota.